

بررسی رابطه تاب آوری تحصیلی با رفتار غیرمولد تحصیلی دانش آموزان شهرستان آزادشهر

رقیه قره داغلی¹، علی قره داغلی²

1. کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، موسسه غیرانتفاعی شمس، گنبد کاووس، ایران

Roghayehgharehdaghli@gmail.com

2. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه ریزی درسی، موسسه غیرانتفاعی شمس، گنبد کاووس، ایران

Ali_gharehdaghli@yahoo.com

1-چکیده:

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه تاب آوری تحصیلی با رفتار غیرمولد تحصیلی دانش آموزان شهرستان آزادشهر است. روش پژوهش حاضر همبستگی و میدانی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر و پسر مقطع ابتدایی شهرستان آزادشهر به تعداد 1741 نفر می باشد. جهت انتخاب نمونه آماری از روش نمونه گیری طبقه ای استفاده شد بدین صورت که دانش آموزان 313 نفر را به صورت تصادفی به عنوان نمونه پژوهشی انتخاب شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه های پرسشنامه تاب آوری تحصیلی و پرسشنامه رفتار غیرمولد تحصیلی (ریمکوس (۲۰۱۲) که روایی پرسشنامه ها در پژوهش حاضر توسط روان شناسان و اساتید هیات علمی دانشکده های علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه ها مورد بررسی و تأیید نهایی قرار گرفت. و پایایی آن ها هم با استفاده از آلفای کرباخ به ترتیب 0/72 و 0/91 بدست آمد. نتایج پژوهش نشان داد که بین تاب آوری تحصیلی با رفتار غیرمولد تحصیلی دانش آموزان شهرستان آزادشهر رابطه ای مستقیم وجود دارد.

2-کلید واژه:

تاب آوری تحصیلی، رفتار غیر مولد تحصیلی، دانش آموزان

3- مقدمه:

به منظور آگاهی جامع نسبت به رفتار دانش‌آموختگان در قرن حاضر، دنیای علم نیازمند مطالعه مفاهیم و سازه‌هایی است که بینشی همه جانبه از کنش دانش‌آموزان فراهم می‌کند. در این میان، رفتار غیرمولد تحصیلی^۱ به عنوان سازه‌ای که درکی گسترده از وضعیت تحصیلی افراد در اختیار می‌گذارد، بسیار حائز اهمیت است (شواگر و دیگران، ۲۰۱۴). رفتارهای غیرمولد، اعمالی بالقوه آسیب‌زا هستند که با اهداف مشروع افراد یا سازمان‌ها در تضاد هستند (کوادرادو، سالگادو و مسکوسو، ۲۰۲۰). رفتار غیرمولد، رفتاری عامدانه است که هنجارهای یک سیستم را درهم می‌شکند و سلامت سیستم، اعضای آن یا هر دو را تهدید می‌کند (کشت‌ورز کندازی و اوجی‌نژاد، ۱۳۹۹). رفتار غیرمولد تحصیلی مسئله‌ای گسترده در میان دانش‌آموزان است (بوشول، ۱۹۹۹). که به دو دسته تقسیم می‌شوند: رفتار غیرمولد تحصیلی دگر محور (رفتارهایی که به دیگران آسیب می‌زند) و رفتارهای غیرمولد تحصیلی خودمحور (رفتارهایی که خود دانش‌آموز را آزار می‌دهد). (ریمکوس، ۲۰۱۲؛ به نقل از مهدی‌نژاد و غفاری، ۱۳۹۸) ده بعد برای رفتار غیرمولد تحصیلی مطرح می‌کند: تقلب، مصرف مولد، دروغ، سرقت ادبی (Plagiarism)، رفتار تبعیض‌آمیز (discriminating behavior)، غیبت، حضور غیرفعال، اهمال کاری، رخوت (سستی) و فشار بر همسالان. رفتار غیرمولد تحصیلی که شامل رفتارهای غیراخلاقی و نامشروع است باعث می‌شود فرد فراتر از توانایی و شایستگی موجود خود داروی شود (گل‌پرور، ۱۳۹۴). شواهد پژوهشی حاکی از آن است که رفتار غیرمولد تحصیلی مانع کسب موفقیت تحصیلی می‌شود و به فرآیند یادگیری آسیب می‌رساند (کرد و نیهورستر، ۲۰۰۹). مدل رفتارهای غیرمولد تحصیلی شامل چهار مجموعه متغیر پیشاینده است: کنترل درونی، گرایش، تلاش برای پیشرفت و شدت ادراک رفتارهای غیرمولد دانش‌آموز (کرد و نیهورستر، ۲۰۰۹). رفتار غیرمولد، رفتارهای مخربی برای سازمان‌ها و اعضای آنها است. شیوع این رفتارها به سطوح نگران‌کننده‌ای رسیده است (هندی و مونتارگات، ۲۰۱۹). محققان معتقدند از جمله متغیرهایی که در کاهش اهمال کاری تحصیلی و رفتارهای غیرمولد تحصیلی می‌تواند نقش آفرین باشد، امیدواری و تاب‌آوری تحصیلی است (الکساندر و آنوگباز، ۲۰۰۷). تاب‌آوری تحصیلی شامل توانایی برای درگیر شدن موفقیت‌آمیز با مجموعه‌ای از چالش‌ها و مشکلات تحصیلی در دوره‌ای از زندگی فرد است (شامل فشار امتحان، تکالیف دشوار مدرسه، ضرب العجل تلاش و کوشش و جدیت) (اندرو و مارتین، ۲۰۰۸). ماسن^۲ (۲۰۰۱) تاب‌آوری تحصیلی را به عنوان توانایی دانش‌آموزان در کنار آمدن مؤثر با موانع، تنش‌ها، فشارها و به طور کلی عوامل تهدیدکننده معرفی می‌کند. دانش‌آموزان دارای تاب‌آوری تحصیلی اغلب انگیزه پیشرفت بالایی در خود حفظ می‌کنند و عملکرد بهینه‌ی خود را با وجود وقایع تنش‌زای محیطی و شرایطی که آن‌ها را در موضع عملکرد تحصیلی ضعیف و حتی ترک تحصیل قرار می‌دهد، حفظ می‌کنند (فروغی پردنجانی و شریفی، ۱۳۹۹). اکثر دانش‌آموزانی که افت تحصیلی دارند، استعداد و توانایی لازم را برای موفقیت دارا هستند اما متأسفانه اضطراب امتحان بالا و تاب‌آوری تحصیلی پایین در فعالیت ذهنی آن‌ها اختلال ایجاد کرده و باعث افت تحصیلی می‌گردد. در واقع وجود چنین مؤلفه‌هایی از جمله عوامل مخل در یادگیری و پیشرفت تحصیلی به شمار می‌آید (عیسی بخشی و همکارانش، ۱۳۹۷). تاب‌آوری به عنوان عامل حفاظتی قلمداد می‌شود. عوامل حفاظتی را می‌توان در سه سطح طبقه‌بندی کرد: عوامل فردی، عوامل خانوادگی و عوامل اجتماعی. از جمله عوامل اجتماعی مؤثر در تاب‌آوری مدارس و سیستم آموزشی می‌باشند که می‌توانند نقش به سزایی در افزایش آن داشته باشند (حسینلو و جدیدی، ۱۳۹۹). از دیگر عوامل مؤثر بر تاب‌آوری تحصیلی می‌توان به احساس تعلق به مدرسه و درگیری تحصیلی نیز اشاره کرد. تعلق به مدرسه عبارت است از اینکه دانش‌آموزان چه احساسی نسبت به مدرسه خود دارند و تعلق که با همسالان، معلمان و کادر آموزشی مدرسه برقرار می‌کنند چگونه است و از سوی دیگر درگیری تحصیلی به رفتارهایی که به یادگیری و پیشرفت تحصیلی مربوط است، اطلاق می‌شود (میرزایی قره‌لر و حاتمی، ۱۳۹۸). محققان معتقدند از جمله متغیرهایی که در کاهش اهمال کاری تحصیلی می‌تواند نقش آفرین باشد، امیدواری و تاب‌آوری تحصیلی است (الکساندر و آنوگباز، ۲۰۰۷).

^۱ - counterproductive academic behavior

^۲ - Alexander & Onwegbuzie

^۳ - Andrew & Martin

^۴ - Masten

^۵ - Alexander & Onwegbuzie

رفتار غیرمولد تحصیلی یکی از موضوع‌های مهم در حوزهٔ تعلیم و تربیت است که توجه بسیاری از پژوهشگران این حوزه را به خود معطوف کرده است (کشت‌ورز کندازی و همکاران، 1399). رفتارهای غیرمولد تحصیلی نقطه‌ی مقابل ارزش‌ها و مقاصد تحصیلی هستند (محمود نژاد و شیخ الاسلامی، 1398). شواهد پژوهشی حاکی از آن است که رفتار غیرمولد تحصیلی مانع کسب موفقیت تحصیلی می‌شود و به فرآیند یادگیری آسیب می‌رساند (سرد و نیه‌ورستر، 2009). اما از طرف دیگر بررسی تحقیقات مرتبط با تاب‌آوری تحصیلی نشان می‌دهد، که دانش‌آموزان تاب‌آور با وجود وقوع و تکرار رویدادها و شرایط فشارزایی که برای آنان اتفاق می‌افتد، به سطوح بالای موفقیت انگیزشی و عملکردی دست می‌یابند. تحقیقات مربوط، عمدتاً دو دسته عوامل حفاظتی درونی و بیرونی را در مطالعه‌ی عوامل مؤثر بر ایجاد و ارتقای تاب‌آوری تحصیلی تشخیص داده‌اند. عوامل حفاظتی بیرونی عبارت‌اند از فرصت‌ها و حمایت‌های اجتماعی در دسترس در خانه، مدرسه، اجتماع و گروه‌های همسالان. عوامل حفاظتی درونی نیز کیفیت‌های فردی و شخصیتی مانند مهارت‌ها، نگرش‌ها، باورها و ارزش‌های مرتبط با پیامدهای توسعه یافته‌ی مثبت هستند (رشیدزاده و همکارانش، 1398). تاب‌آوری تحصیلی مبین سخت‌کوشی و پشتکار دانش‌آموز در ابعاد مختلف آموزشی به منظور رسیدن به موفقیت تحصیلی با وجود شرایط دشوار محیطی گفته می‌شود (ترخان، 1400). براساس نتایج مطالعه مارتن و مارش⁶ (2006) تاب‌آوری تحصیلی پیش‌بینی کننده پیامدهای عمده تحصیلی است. در محیط آموزشی، دانش‌آموزان دارای تاب‌آوری برخلاف موانع و مشکلات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در سطح بالا موفق می‌شوند (کابورا و پادیلایا، 2004). پژوهشگران به این نتیجه دست یافتند که رابطه منفی و معناداری بین تاب‌آوری و فرسودگی تحصیلی وجود دارد و آموزش تاب‌آوری باعث کاهش فرسودگی تحصیلی در بین یادگیرندگان می‌شود (یعقوبی و بختیاری، 1395).

نصیرزاده، محمد رضایی و محمدی‌فر (1397) در تحقیقی نشان دادند که آموزش تاب‌آوری باعث کاهش احساس تنهایی و اضطراب دانش‌آموزان دختر دبستانی شده است. در همین راستا یافته‌های مطالعه حسینی و امیری (1394) نشان داد بین تاب‌آوری و اضطراب دانش‌آموزان همبستگی منفی وجود دارد. در زمینه رفتار غیرمولد تحصیلی، برخی پژوهش‌ها ارتباط معناداری بین این متغیر و متغیرهای عوامل فردی همچون ذهن‌آگاهی (کشت‌ورز کندازی و اوجی‌نژاد، 1399)، سبک‌های هویت (مهدی‌نژاد و غفاری، 1398)، هویت اخلاقی (محمودنژاد و شیخ الاسلامی، 1398)، ویژگی‌های شخصیتی (مهدی و فولادچنگ، 1395) به‌دست آورده‌اند.

تحقیقات نشان داده است که استفاده از هر راهبرد منحصر به فرد، پیامدهای متفاوتی را به دنبال دارد و برخی راهبردهای تنظیم شناختی هیجان، نقش مهمی در تاب‌آوری و سلامت روان افراد ایفا می‌کند. کارلسون، دیکک لیگی، گرینبرگ و موجیکا-پارودی (2012) در پژوهشی نشان دادند افرادی که عادت به استفاده از راهبرد ارزیابی مجدد برای تنظیم هیجاناتشان در زندگی روزمره خود دارند، تاب‌آوری بیشتری در برابر استرس، از خود نشان می‌دهند. ورزلیتی، زامونر، گالی و آگنولی (2016) معتقدند که راهبردهای مثبت تنظیم شناختی هیجان با بازآرزیابی، سلامت روان شناختی، رضایت از زندگی، ادراک حمایت اجتماعی و عواطف مثبت با بهزیستی روان شناختی، هیجانی، اجتماعی و تحصیلی نوجوانان رابطه مثبت وجود دارد. در پژوهشی استینه‌هارد و دولبیر⁸ (2015)، دریافتند که برنامه آموزش تاب‌آوری، باعث افزایش عوامل حفاظتی مانند عواطف مثبت، اعتماد به نفس و خودرهبری و کاهش عواطف منفی، استرس و افسردگی می‌شود. در همین راستا اسکینر⁹ و همکاران (2014) نشان دادند که درگیری و تاب‌آوری تحصیلی نقش تعیین کننده‌ای در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارند. در تحقیقات دیگر از جمله عبدالخالق و لستر (2017)، به رابطه مثبت و معنی‌دار معنویت و هوش معنوی با تاب‌آوری و خودکارآمدی اشاره شده است.

زتler (2011) گزارش داد که خودمهارگری در دانشجویان، ارتباط منفی با رفتار غیرمولد تحصیلی دارد. از طرف دیگر تحقیقات نشان داده‌اند که بعضی از دانش‌آموزان برای کسب نمره بهتر احساس فشار می‌کنند و بعضی دچار کشمکش‌های تحصیلی هستند و تقلب را تنها راه موفقیت می‌دانند؛

⁶ - martin & marsh

⁷ - cabere & padila

⁸ - Steinhardt & Dolbeir

⁹ - Skinner

به گونه‌ای که دانش‌آموزانی که دست به رفتارهای غیرمولد تحصیلی زده‌اند، گزارش دادند که کپی کردن تکالیف برای به دست آوردن بهترین رتبه، کارآمدترین روش ممکن بود (رایبسون و کوین، 2010).

با توجه به اهمیت رابطه بین متغیرهای پژوهش، تاکنون پژوهشی به بررسی رابطه این دو متغیر نپرداخته است از این‌رو این مسئله هدف پژوهش حاضر است و به بررسی رابطه تاب‌آوری تحصیلی با رفتار غیرمولد تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان آزادشهر پرداخته می‌شود.

4- روش پژوهش:

روش پژوهش مورد استفاده توصیفی از نوع همبستگی و میدانی خواهد بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان شهرستان آزادشهر به تعداد 1741 دانش‌آموز می‌باشد. جهت انتخاب نمونه آماری از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده خواهد شد بدین صورت که با استفاده از جدول کرجسی-مورگان از بین تمامی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهرستان آزادشهر به صورت تصادفی تعداد 313 دانش‌آموز به عنوان نمونه پژوهشی انتخاب خواهد شد. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه‌های ذیل است:

4-1- پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی: این پرسشنامه را ساموئلز¹⁰ در سال 2004 به عنوان موضوع رساله دکتری خود تهیه کرد. در دو مطالعه مناسب بودن آن تأیید و نسخه نهایی آن با 40 سؤال با همکاری وو¹¹ (2009) به چاپ رسید. شیوه نمره‌گذاری آن به صورت طیف 5 درجه ای لیکرت از کاملاً مخالفم = 1 تا کاملاً موافقم = 5 است. البته سؤال‌های 4، 5، 7، 10، 11، 14، 15، 23، 27، 28، 29 با توجه به مفهوم منفی به صورت عکس نمره‌گذاری می‌شوند. سلطانی نژاد، آسیایی، ادهمی و توانایی یوسفیان (1393) به منظور آماده‌سازی پرسشنامه برای استفاده داخل ایران، پرسشنامه را به فارسی ترجمه و ضریب آلفای کرونباخ آن را در نمونه دانش‌آموزی بین 0/63 تا 0/77 و در نمونه دانشجویی بین 0/62 تا 0/76 به دست آوردند؛ و با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی نیز روایی آن را تعیین کردند. سپس سؤال‌ها را بر اساس محتوای تحت پوشش در قالب سه عامل مهارت‌های ارتباطی 5، 7، 10، 11، 13، 14، 15، 23، 25، 26، 27، 28، 29 جهت‌گیری آینده 4، 6، 8، 12، 16، 17، 18، 19، 20، 24 و مساله محور و مثبت نگر 1، 2، 3، 9، 21، 22 نام‌گذاری؛ و تعداد 11 سؤال را به دلیل بار عاملی کمتر از 0/3، حذف و در نهایت پرسشنامه را با 29 سؤال ارائه کردند. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ این پرسشنامه برابر با 0/72 به دست آمد.

4-2- پرسشنامه رفتار غیرمولد تحصیلی (ریمکوس 2012): این مقیاس را با هشت بعد برای بررسی رفتار غیر مولد تحصیلی طراحی کرده‌اند، که طبقه‌های رفتاری مختلفی را ارزیابی می‌کند. در این پژوهش سه خرده، مقیاس تقلب / سرقت ادبی (10 گویه، برای مثال: آوردن برگه تقلب سر امتحان و استفاده از آن)، غیبت (10 گویه، برای مثال: غیبت در کلاس به امید گرفتن جزوه از همکلاسی و رفتار انحرافی (10 گویه، برای مثال، دروغ به استاد در مورد علت غیبت در جلسه امتحان استفاده شد. در این مقیاس از شرکت‌کنندگان خواسته می‌شود که فراوانی درگیر شدن در هر فعالیت را از هرگز (نمره 1) تا هر روز (نمره 5) مطابق طیف لیکرتی پنج درجه‌ای طبقه‌بندی کنند. ریمکوس (2012) ضریب پایایی آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس 0/83 و برای ابعاد رفتار انحرافی، تقلب / سرقت ادبی و غیبت به ترتیب 0/89، 0/87 و 0/86 بدست آورد؛ همچنین، مهبد (1395) ضریب پایایی آلفای کرونباخ برای این ابعاد را به ترتیب 0/77، 0/87 و 0/88 گزارش کرده است. در پژوهش حاضر سه گویه به علت مسائل فرهنگی حذف شد و برای تعیین روایی مقیاس از روش تحلیل عامل تأییدی استفاده شد. شاخص‌های نیکویی برازش مدل شامل نسبت مجذور خی به درجه آزادی، شاخص برازندگی تطبیقی، شاخص نیکویی برازندگی و شاخص برازندگی افزایشی، ریشه دوم میانگین مجذورات خطای تقریب و ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد به ترتیب 1/41، 0/93، 0/88 و 0/94، 0/04 و 0/87 به دست آمد. بنابراین، می‌توان گفت مدل مذکور برازش مطلوبی با داده‌ها دارد. جهت تعیین پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفا برای کل مقیاس 0/91 به دست آمد.

¹⁰ - Samuels

¹¹ -Woo

روش اجرای پژوهش بدین صورت خواهد بود که ابتدا به قسمت حراست آموزش و پرورش شهرستان مراجعه نموده و با اخذ مجوزهای لازم به صورت تصادفی به مدارس ابتدایی شهرستان مراجعه نموده و با هماهنگی مدیر مدرسه پرسشنامه تهیه شده تنظیم شناختی هیجان و تاب آوری تحصیلی و رفتار غیرمولد تحصیلی با توجه به شرایط حضور و فعالیت دانش آموزان به صورت الکترونیکی و کتبی توسط دانش آموزان تکمیل خواهد شد. در این پژوهش از آنجا که نتایج این پژوهش برگرفته و حاصل از داده های کمی است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS25 در دو بخش تحلیل توصیفی (فراوانی داده ها، درصد فراوانی داده ها، انحراف استاندارد و میانگین) و تحلیل همبستگی استفاده شد.

5- یافته های پژوهش:

5-1- توصیف جمعیت شناختی آزمودنی های تحقیق

جدول 1 ویژگی های دانش آموزان شرکت کننده در آزمایش را نشان می دهد.

جدول 1-5: شاخص های توصیفی دانش آموزان

شاخص ها	فراوانی	درصد فراوانی
11 ساله	12	18
12 ساله	47	69
13 ساله	9	13
فقیر	13	19
متوسط	51	75
ثروتمند	4	6

با توجه به جدول 1 می توان بیان کرد که تعداد دانش آموزان 12 ساله و وضعیت اقتصادی متوسط بیشتر از سایر دانش آموزان است.

قبل از اجرای آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره باید بفهمیم آیا واریانس ها همگن هستند یا خیر که از آزمون Levene (لوین)، استفاده می شود، پس از اجرای آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره (مانکوا)، دو جدول نمایش داده می شود که جدول اول همگن یا ناهمگن بودن واریانس ها را نشان می دهد.

جدول 2-5: آزمون لوین جهت بررسی همگن یا ناهمگن بودن واریانس ها

متغیرها	سطح معناداری (sig)	مقدار (F)
مهارت ها ارتباطی	0/38	0/87
جهت گیری آینده	0/35	0/99
مسئله محور و مثبت نگر	0/46	0/69

باتوجه به جدول 2 چون $0/05 < \text{Sig}$ است، یعنی فرض H_1 رد می شود و فرض H_0 پذیرفته می شود یعنی واریانس ها برابرند و چون پیش شرط برابری واریانس ها رعایت شده است بنابراین می توانیم از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده کنیم.

جدول 3-5: نتایج تحلیل آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره جهت تعیین رابطه تاب آوری تحصیلی با رفتار غیر مولد تحصیلی دانش آموزان

نام آزمون	مقدار	F	درجه آزادی فرضیه	درجه آزادی خطا	سطح معناداری	مجذور سهمی اتا	توان آماری
اثر پیلایی	0/89	458/76	3	62	0/00	0/90	1
لامبادای ویلکز	0/07	458/76	3	62	0/00	0/90	1
اثر هوتلینگ	49/89	458/76	3	62	0/00	0/90	1
بزرگترین ریشه روی	49/89	458/76	3	62	0/00	0/90	1

همانگونه که در جدول 3 نشان داده شده است، چون مقدار sig (سطح معناداری) در هر 4 آزمون (اثر پیلایی و لامبادای ویلکز و اثر هوتلینگ و بزرگترین ریشه روی) کمتر از 0/01 شده است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین گروه کنترل و آزمایش از لحاظ متغیر وابسته تاب آوری تحصیلی و مولفه های تاب آوری با احتمال 90 درصد تفاوت معناداری (با کنترل عامل پیش آزمون) وجود دارد.

بر این اساس می توان بیان داشت که دست کم در یکی از ابعاد مهارت های ارتباطی، جهت گیری آینده و مسئله محور و مثبت نگار بین دو گروه آزمایش و کنترل تفاوت معناداری وجود دارد، شاخص دیگری که باید به آن توجه شود، «اندازه اثر» می باشد که در جدول با عنوان مجذور اتا مشخص شده است، مجذور اتا نشان دهنده درصدی از واریانس نمرات تاب آوری تحصیلی می باشد که در اثر اجرای عمل آزمایشی بوجود آمده است که اندازه اثربخشی روش تدریس مشارکتی از نوع جیگ ساو در کل، در پژوهش حاضر برابر (0/90) 90 درصد می باشد، یعنی 90 درصد از تغییرات نمرات مولفه های تاب آوری تحصیلی ناشی از رفتار غیر مولد می باشد و به زبان دیگر رفتار غیر مولد تحصیلی باعث 90 درصد تغییر در نمره های تاب آوری تحصیلی گردیده است و توان آماری برابر 1 است.

جدول 4-5: نتایج آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری در متن مانکوا مربوط به رابطه تاب آوری تحصیلی با رفتار غیر مولد تحصیلی دانش آموزان

متغیر ها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری sig	مجذور سهمی اتا
مهارت های ارتباطی	429/74	1	429/74	1346/34	0/00	0/91
جهت گیری آینده	431/48	1	431/48	986/48	0/00	0/81
مسئله محور و مثبت نگار	359/79	1	359/79	1243/76	0/00	0/87

جدول 5-5: میانگین های تعدیل شده مولفه های تاب آوری تحصیلی در دو گروه کنترل و آزمایش

متغیر ها	گروه	میانگین	خطای استاندارد	فاصله اطمینان 95%
----------	------	---------	----------------	-------------------

تخمین بالا	تخمین پایین				
53/76	49/34	0/18	51/64	کنترل	
58/08	54/64	0/18	56/46	آزمایش	
42/12	36/89	0/14	39/76	کنترل	
46/16	41/31	0/14	43/78	آزمایش	
25/79	21/57	0/17	23/78	کنترل	
29/01	24/49	0/17	26/46	آزمایش	

با توجه به جدول 5 بر اساس نتایج حاصل از آزمون مانکوا؛ برای نمرات مهارت‌های ارتباطی ($F=1346/34, sig=0/00$)، جهت‌گیری آینده ($F=986/48, sig=0/00$) و مسئله‌محور و مثبت‌نگر ($F=1243/76, sig=0/00$) بدست آمد که می‌توان بیان کرد که مولفه‌های مهارت‌های ارتباطی، جهت‌گیری آینده و مسئله‌محور و مثبت‌نگر از لحاظ آماری با احتمال 99 درصد معنادار می‌باشند، عبارت دیگر این یافته‌ها بیانگر این مطلب است که رفتار غیرمولد رفتاری در پس آزمون، موجب افزایش تمامی مولفه‌های تاب‌آوری تحصیلی در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل شده است.

6- نتیجه:

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی تاب‌آوری تحصیلی با رفتار غیر مولد تحصیلی می‌باشد از پژوهش حاضر نتیجه می‌گیریم که تاب‌آوری تحصیلی با رفتار غیر مولد تحصیلی رابطه مستقیمی دارد نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های در پژوهشی استینهارد و دولبر (2015)، دریافتند که برنامه آموزش تاب‌آوری، باعث افزایش عوامل حفاظتی مانند عواطف مثبت، اعتماد به نفس و خودرهبری و کاهش عواطف منفی، استرس و افسردگی می‌شود. در همین راستا اسکینر¹³ و همکاران (2014) نشان دادند که درگیری و تاب‌آوری تحصیلی نقش تعیین‌کننده‌ای در عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارند. در تحقیقات دیگر از جمله عبدالخالق و لستر (2017)، به رابطه مثبت و معنی‌دار معنویت و هوش معنوی با تاب‌آوری و خودکارآمدی اشاره شده است.

زتler (2011) گزارش داد که خودمهارگری در دانشجویان، ارتباط منفی با رفتار غیرمولد تحصیلی دارد. از طرف دیگر تحقیقات نشان داده‌اند که بعضی از دانش‌آموزان برای کسب نمره بهتر احساس فشار می‌کنند و بعضی دچار کشمکش‌های تحصیلی هستند و تقلب را تنها راه موفقیت می‌دانند؛ به گونه‌ای که دانش‌آموزانی که دست به رفتارهای غیرمولد تحصیلی زده‌اند، گزارش دادند که کپی کردن تکالیف برای به دست آوردن بهترین رتبه، کارآمدترین روش ممکن بود (رابینسون و کوین، 2010). هم سو می‌باشد. در تبیین نتایج حاضر می‌توان گفت که رفتار غیر مولد منجر به کاهش تاب‌آوری تحصیلی در دانش‌آموزان شده است از این رو می‌توان از روش‌های گوناگون برای جذب دانش‌آموزان به مطالب درسی استفاده نمود جهت کاهش رفتار غیر مولد و افزایش میزان تاب‌آوری تحصیلی به طور مثال بیان ساده تر مسائل درسی، استفاده از روش‌های تدریس خلاقانه، بهره‌مندی از ابزار و وسایل دست‌ورزی و کمک آموزشی، استفاده از تکنولوژی و واقعیت مجازی.

منابع:

¹² - Steinhardt & Dolbeir

¹³ -Skinner

سلطانی‌نژاد، مهرانه، آسیایی، مینا، ادهمی، بیانه، و توانایی‌یوسفیان، سمیرا، (1393)، بررسی شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه تاب‌آوری تحصیلی، اندازه‌گیری تربیتی، 5(1 پیاپی 15): 34-17.

مهبذ، مینا، (1395)، رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیت و رفتار غیرمولد تحصیلی با واسطه‌گری مهار ادراک شده، مدل‌یابی ساختاری، روان‌شناسی تحولی، ایرانی، 47، 265-275.

محمود نژاد، خاتون؛ شیخ‌الاسلامی، راضیه، (1398)، نقش واسطه‌ای عدم درگیری اخلاقی در رابطه‌ی بین هویت اخلاقی و رفتار غیرمولد تحصیلی، مجله‌ی مطالعات آموزش و یادگیری، دوره‌ی یازدهم، شماره‌ی دوم، 26-44.

مهدی‌نژاد، زهرا؛ غفاری، مجید، (1398)، سبک‌های هویت و رفتار غیرمولد تحصیلی: نقش واسطه‌ای تعهد و خودنظم‌جویی رفتاری، روانشناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی، 16(61)، 61-71.

گل‌پرور، محسن، (1394)، رابطه‌ی ایده‌آل‌گرایی، نسبیت‌گرایی، ماکپاولیسم و ارزش‌های فرهنگی با رفتارهای غیراخلاقی (مطالعه موردی یک سازمان دولتی)، جامعه‌پژوهی فرهنگی، 6(2)، 120-95.

کشت‌ورز کندازی، احسان؛ رضایی‌فرد، اکبر و توماج، عبدالجلال، (1399)، نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی در رابطه بین امید به تحصیل و رفتار غیرمولد تحصیلی، مجله روانشناسی، 25(3)، 510-490.

ویسکرمی، حسنعلی؛ صادقی، مسعود و خلیلی گشنیگانی، زهرا، (1397)، بررسی فرسودگی تحصیلی و رابطه آن با راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و تاب‌آوری تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، 1(11).

Garnefski, N., Kraaij, V. and Spinhoven, Ph. (2006). Negative life events, cognitive emotion regulation and depression. *Personality and Individual Differences*, 30(4): 1311-1327.

Schwager, I. T. L., Hülshager, U. R., Lang, J. W. B., Klieger, D. M., Bridgeman, B., & Wendler, C. (2014). Supervisor ratings of students' academic potential as predictors of citizenship and counterproductive behavior. *Learning and Individual Differences*, 35, 62-69.

Cuadrado, D., Salgado, J. F., & Moscoso, S. (2020). Personality, Intelligence, and Counterproductive Academic Behaviors: A Meta-Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*. Advance online publication.

Bushweller, K. (1999). Student cheating: A morality moratorium? *The American School Board Journal*, 186, 24-32.

Rimkus, L.K. (2012). A new measure of counterproductive student behavior. M.A. Thesis. The Faculty of the East Carolina University. Department of Psychology

Crede, M. & Nichorster, S. (2009). Individual differences influences on self-focused and other-focused counterproductive student behaviors. *Personality and Individual Differences*, 47(7), 769-776.

Hendy, N. T., & Montargot, N. (2019). Understanding academic dishonesty among business school students in France using the theory of planned behavior. *The International Journal of Management Education*, 17, 85-93.

Szczygiel, D., Buczny, J., & Bazinska, R. (2012). Emotion regulation and emotional information processing: The moderating effect of emotional awareness. *Personal Individ Differ*. 52(3), 433-437.

Gross, J. J., Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation* (p. 3-24). The Guilford Press

Gross, J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations In Gross JJ (Ed.). Handbook of emotion regulation (pp. 3–20): New York, NY: Guilford Press.

Yoo, S. H., Matsumoto, D., LeRoux, J. A. (2006). The influence of emotion recognition and emotion regulation on intercultural adjustment. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(3), 345-363.

Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences*, 30(8), 1311-1327.

Aldao A, Nolen-Hoeksema S. (2010). Specificity of cognitive emotion regulation strategies: A transdiagnostic examination. *Behavior Research and Therapy*, 48(10), 974-83.

Crede, M. & Niehorster, S. (2009). Individual differences influences on selffocused and other-focused counterproductive student behaviors. *Personality and Individual Differences*, 47, 769-776.

Gross, J. J., & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceotual foundations. In J. J. Gross (Ed.), *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford press. PP. 3- 24.

Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaptation*. New York: Oxford UniversityPress.

Leahy, R. L. (2012). *Emotion regulation in psychotherapy*. New York: Guilford Press. Lopez, F. G., & Gormley, B. (2002). Stability and change in adult attachment style over the first-year collage transition: Relation to self confidence, coping anddistress patterns. *Journal of Counseling Psychology*, 49(3), 355-364.

Kring. A. M., & Sloan, D. M. (2010). *Emotion regulation in psychopathology: A transdiagnostic approach to etiology and treatment*. New York NY: Guilford.